שֶׁלֹּא יְהֵא מְעֹרָב עִם דָּבָר אַחֵר אֶלָּא אֹרֶז (לא) לְבַדּוֹ, וְאִם עֵרַב מִמֶּנּוּ בְּתַבְשִׁיל אַחֵר וְהַתַּבְשִׁיל הָאַחֵר (לב) הוּא נהָרֹב, מְבָרֵךְ עָלָיו כְּבִרְכַּת אוֹתוֹ תַּבְשִׁיל: **ח** (לג) * סעַל פַּת דֹּחַן (לד) וּפְלִיז"וֹ אוֹ שֶׁל שְׁאָר מִינֵי קִטְנִיּוֹת (לה) מְבָרֵךְ שֶׁהַכֹּל וְאַחֲרָיו בּוֹרֵא נְפָשׁוֹת. הַגָּה: הָעוֹשֶׂה תַּבְשִׁיל (לו) מִשְּׁאָר מִינֵי קִטְנִיּוֹת, אִם (לז) נִשְׁאֲרוּ שְׁלֵמִים, וְטוֹבִים מְבֻשָּׁלִים כְּמוֹ חַיִּין, מְבָרֵךְ בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה, אוְאִם (יא) (לח) נִתְמַעֲכוּ לְגַמְרֵי (לט) אוֹ שֶׁאֵינָן טוֹבִים מְבֻשָּׁלִין כְּחַיִּין, (מ) מְבָרֵךְ שֶׁהַכֹּל (וְכֵן פֵּרֵשׁ הַבֵּית יוֹסֵף (ד"ה ומ"ש רבינו וכ"כ גאון) דִּבְרֵי הַטּוּר): **ט** * ععֵרַב קֶמַח (יב) [יב] דֹּחַן וּשְׁאָר מִינֵי

נ הָרֹא"שׁ שָׁם (פ"ו סי' ח). ס הָרִי"ף שָׁם וְהָרַמְבַּ"ם בְּפֶרֶק ג' (ה"י) מִמַּשְׁמָעוּת הַגְּמָרָא שָׁם (לז.). ע אָרְחוֹת חַיִּים (הל' ברכות סי' ו) וְהָרַב דָּוִד אַבּוּדַרְהָם (הל' ברכת הלחם).

בָּאֵר הֵיטֵב

שָׁלֵם מַמָּשׁ וְלָכֵן סָתַם בְּשֻׁלְחָן עָרוּךְ וְלֹא חִלֵּק בֵּין נִתְמַעֵךְ אוֹ לֹא. וְכֵן הִסְכִּים הַבַּ"ח (ס"ו), עַיֵּן שָׁם]: **ח** (יא) נִתְמַעֲכוּ לְגַמְרֵי. דַּוְקָא כְּשֶׁנִּתְמַעֲכוּ דֶּרֶךְ כְּלִי מְנֻקָּב שֶׁהֵן דַּקִּין מְאֹד אוֹ שֶׁעָשָׂה תַּבְשִׁיל מִקֶּמַח שֶׁל קִטְנִיּוֹת, אֲבָל כְּשֶׁמְּעַךְ אוֹתָן בְּכַף עִקַּר דֶּרֶךְ אֲכִילָתָן בְּכָךְ, וּמַמָּשָׁן קַיָּם, מְבָרֵךְ בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה. מָגֵן אַבְרָהָם (ס"ק יג), שְׁלָ"ה (שער האותיות עמק ברכה כלל ג אות ב): **ט** (יב) דֹּחַן וְכוּ'. עַיֵּן מָגֵן אַבְרָהָם (ס"ק טו)

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

ט [יב] דֹּחַן. עַיֵּן בְּשׁוּ"ת בֵּית אֶפְרַיִם סִימָן י"ג נִתְבָּאֵר בַּאֲרִיכוּת בְּדִינִים אֵלּוּ. וְהַמּוּרָם מֵהֶם בִּקְצָרָה, הָעוֹשֶׂה עִסָּה מִן הַחִטִּין וּמִן הָאֹרֶז וַאֲפָאָהּ וְעָשָׂה מִמֶּנּוּ פַּת, אִם יֵשׁ מֵהַחִטִּים כַּזַּיִת בִּכְדֵי אֲכִילַת פְּרָס דְּהַיְנוּ כְּשֶׁאוֹכֵל שְׁלֹשָׁה בֵּיצִים שׁוֹחֲקוֹת שֶׁהֵם שִׁשָּׁה זֵיתִים כְּבָר אָכַל מֵהַתַּעֲרוֹבוֹת זַיִת חִטִּים, וְאָכַל שְׁלֹשָׁה בֵּיצִים מֵהַתַּעֲרוֹבוֹת וְלֹא שָׁהָה בַּאֲכִילָה זוֹ רַק כְּשִׁעוּר הַצָּרִיךְ לַאֲכִילַת שָׁלֹשׁ בֵּיצִים פַּת חִטִּין בְּלִפְתָּן וּבַהֲסִבָּה, שֶׁעַל יְדֵי זֶה הוּא אוֹכֵל בִּמְהִירוּת וְאֵינוֹ שׁוֹהֶה בַּאֲכִילָתוֹ, מְבָרֵךְ אַחֲרָיו שָׁלֹשׁ בְּרָכוֹת וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר שֶׁמְּבָרֵךְ לְפָנָיו הַמּוֹצִיא וְאַף עַל פִּי שֶׁרֹב אֹרֶז. וְאִם רוֹצֶה לֶאֱכֹל פָּחוֹת מִשִּׁעוּר זֶה, יְרֵא שָׁמַיִם לֹא יֹאכַל אֶלָּא בְּתוֹךְ הַסְּעוּדָה שֶׁאוֹכֵל פַּת אַחֵר שֶׁחַיָּב שָׁלֹשׁ בְּרָכוֹת. וְאִם אוֹכֵל פַּת

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

בִּשְׁאָרֵי מִינִין אֲפִלּוּ הֵם הַמּוּעָט אָזְלִינַן בָּתְרַיְיהוּ, אֹרֶז אֵינוֹ חָשׁוּב כָּל כָּךְ וְעַל כֵּן אִם עָשָׂה תַּבְשִׁיל אוֹ פַּת, וְקֶמַח דִּשְׁאָרֵי מִינִין הֵם הָרֹב, מְבָרֵךְ עָלָיו כְּבִרְכַּת אוֹתָן הַמִּינִין: **(לא) לְבַדּוֹ.** הוּא הַדִּין (לג) אִם הוּא הָרֹב, וְנָקַט לְבַדּוֹ לְאַשְׁמוּעִינַן רְבוּתָא דַּאֲפִלּוּ הָכִי אֵין מְבָרְכִין בְּרָכָה אַחֲרוֹנָה כִּי אִם בּוֹרֵא נְפָשׁוֹת רַבּוֹת: **(לב) הוּא הָרֹב וְכוּ'.** וְכֵן פָּסְקוּ (לד) הַרְבֵּה אַחֲרוֹנִים: **ח (לג) עַל פַּת דֹּחַן וְכוּ'.** דְּאַף דְּהֵם פְּרִי אֲדָמָה וְעַל יְדֵי שֶׁנַּעֲשָׂה פַּת אִישְׁתַּנֵּי לְמַעַלְיוּתָא, מִכָּל מָקוֹם כֵּיוָן דְּעַל יְדֵי זֶה יָצָא מִתּוֹרַת פְּרִי אֵין יָכוֹל לוֹמַר פְּרִי הָאֲדָמָה, וְהַמּוֹצִיא אֵין מְבָרְכִין אֶלָּא בַּחֲמִשָּׁה מִינִים וְלָכֵן מְבָרְכִין שֶׁהַכֹּל. וְאֶפְשָׁר לוֹמַר עוֹד טַעַם מִפְּנֵי שֶׁאֵין דֶּרֶךְ אֲכִילָתוֹ בְּכָךְ שֶׁאֵין דֶּרֶךְ לַעֲשׂוֹת פַּת מִזֶּה, עַל כֵּן יְבָרֵךְ שֶׁהַכֹּל. וְהִנֵּה לְפִי טַעַם זֶה, בִּמְדִינוֹת שֶׁדַּרְכָּן לַעֲשׂוֹת פַּת מִטֶּערְקֶעשׂ"י וַויי"ץ, גלִכְאוֹרָה בִּרְכָתָן בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה כֵּיוָן שֶׁדַּרְכָּן בְּכָךְ [פְּרִי מְגָדִים (מש"ז ס"ק יא)]. אֲבָל בִּתְשׁוּבַת חֲתַם סוֹפֵר סִימָן נו"ן מַסִּיק דִּבְכָל מָקוֹם אֵין מְבָרְכִין בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה, מִטַּעַם דְּלֹא נָטְעִי אַדַּעְתָּא דְּהָכִי אֶלָּא לְעוֹפוֹת וּפִטּוּם אַוָּזוֹת וְעַל דֶּרֶךְ הַדְּחַק בְּנֵי אָדָם עוֹשִׂין מֵהֶן פַּת, וְאֵין זֶה עִקַּר פִּרְיָן וְאֵין לְבָרֵךְ עֲלֵיהֶן בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה עַיֵּן שָׁם. (לה) אַךְ מִסְתַּפֵּק שָׁם דְּאוּלַי הוּא בִּכְלַל אֹרֶז, שֶׁבִּרְכָתוֹ עַל הַפַּת וְעַל הַתַּבְשִׁיל הוּא בּוֹרֵא מִינֵי מְזוֹנוֹת, (לו) וְעַל כֵּן הַנָּכוֹן לְכַתְּחִלָּה שֶׁלֹּא יֹאכְלֵם אֶלָּא תּוֹךְ הַסְּעוּדָה: **(לד) וּפְלִיז"וֹ.** בְּתַלְמִידֵי רַבֵּנוּ יוֹנָה (כו. ד"ה וגאון) כָּתוּב פְּנִיצ"וֹ (לז) וְהַכֹּל אֶחָד, וְהוּא מִין שֶׁהוּא זַיִן יוֹתֵר מִשְּׁאָר מִינֵי קִטְנִיּוֹת, וְקָא מַשְׁמַע לָן דַּאֲפִלּוּ הָכִי מְבָרְכִין עַל פִּתּוֹ שֶׁהַכֹּל כִּשְׁאָר קִטְנִיּוֹת: **(לה) מְבָרֵךְ שֶׁהַכֹּל וְכוּ'.** וְהוּא הַדִּין (לח) עַל תַּבְשִׁיל הַנַּעֲשֶׂה מִקֶּמַח שֶׁלָּהֶן וְכִדְלְקַמֵּיהּ: **(לו) מִשְּׁאָר מִינֵי קִטְנִיּוֹת.** וְהוּא הַדִּין (לט) מִדֹּחַן לְפִי מַה שֶּׁפָּסַק הַמְחַבֵּר מִקֹּדֶם דְּדֹחַן שָׁוֶה לְקִטְנִיּוֹת: **(לז) נִשְׁאֲרוּ שְׁלֵמִים.** לָאו דַּוְקָא שְׁלֵמִים אֶלָּא כָּל שֶׁלֹּא נִתְמַעֲכוּ לְגַמְרֵי, שֶׁעֲדַיִן נִכָּר קְצָת תָּאֳרָן וְצוּרָתָן, בִּרְכָתָן בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה. וְעַל כֵּן מַה שֶּׁאָנוּ קוֹרִין רֶעצִינֶ"ע קַאשֶׁ"ע, מְבָרְכִין בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה [אַחֲרוֹנִים]: **(לח) נִתְמַעֲכוּ לְגַמְרֵי.** הַיְנוּ דַּוְקָא שֶׁעָשָׂה תַּבְשִׁיל מִקֶּמַח שֶׁל קִטְנִיּוֹת שֶׁאֵין דֶּרֶךְ אֲכִילָתָן בְּכָךְ, אוֹ שֶׁמִּעֵךְ אוֹתָן דֶּרֶךְ כְּלִי מְנֻקָּב (מ) שֶׁהֵן דַּקִּין מְאֹד כְּקֶמַח (אוֹ מַה שֶּׁנַּעֲשָׂה מִן רֶעצְקֶ"ע שֶׁאָנוּ קוֹרִין מֶלֶ"ךְ גְּרוּפִּי"ן). אֲבָל כְּשֶׁבִּשֵּׁל הַקִּטְנִיּוֹת שְׁלֵמִין וּמִעֵךְ אוֹתָן בְּכַף, (מא) עִקַּר דֶּרֶךְ אֲכִילָתָן בְּכָךְ (מב) וְעוֹד שֶׁמַּמָּשָׁן קַיָּם, וּמְבָרֵךְ בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה: **(לט) אוֹ שֶׁאֵינָן וְכוּ'.** כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּסִימָן ר"ה סָעִיף א': **(מ) מְבָרֵךְ שֶׁהַכֹּל.** וּבְדִיעֲבַד (מג) שֶׁבֵּרַךְ בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה (מד) כָּתַב בְּחַיֵּי אָדָם דְּיָצָא:

בֵּאוּר הֲלָכָה

רַבֵּנוּ יוֹנָה (כה: ד"ה חבין) מַשְׁמַע דְּהוּא סוֹבֵר שָׁם דְּדַוְקָא כְּשֶׁנִּדְבְּקוּ עַל יְדֵי הַבִּשּׁוּל וּכְמוֹ שֶׁהֵעִיר שָׁם הַמָּגֵן אַבְרָהָם, הָא בְּאֹרֶז דַּעְתּוֹ בְּלָאו הָכִי דַּאֲפִלּוּ בִּשְׁלֵמִים מְבָרֵךְ בּוֹרֵא מִינֵי מְזוֹנוֹת, **וְעַל כֵּן נִרְאֶה דְּהַמְבָרֵךְ עֲלֵיהֶם בּוֹרֵא מִינֵי מְזוֹנוֹת לֹא הִפְסִיד** [וּבִפְרָט דְּבְדִיעֲבַד יוֹצֵא בְּבִרְכַּת בּוֹרֵא מִינֵי מְזוֹנוֹת עַל כָּל מִילֵּי דְּזַיִן]:

ח * עַל פַּת דֹּחַן. הִנֵּה בֶּאֱמֶת בְּדֹחַן יֵשׁ הַרְבֵּה רִאשׁוֹנִים שֶׁסּוֹבְרִין דְּבִרְכָתוֹ בּוֹרֵא מִינֵי מְזוֹנוֹת כְּמוֹ אֹרֶז, הֲלֹא הֵמָּה דַּעַת הַגָּאוֹן שֶׁהוּבָא בְּתַלְמִידֵי רַבֵּנוּ יוֹנָה (כו. ד"ה וגאון) וְגַם הוּא מַסְכִּים שֶׁמָּה כֵּן, וְכֵן הוּא גַּם כֵּן דַּעַת הָרֹא"שׁ (פ"ו סי' ח) וְהָרַאֲבַ"ד [הוּבָא בְּרַשְׁבָּ"א (לז. ד"ה תיובתא)] וְהָאֶשְׁכּוֹל (סי' כח) וְהָאוֹר זָרוּעַ (ח"א סי' קסה) בְּשֵׁם רַבֵּנוּ יְהוּדָה שִׁירְלֵיאוֹ"ן וְשִׁבֳּלֵי הַלֶּקֶט (סי' קנט) בְּשֵׁם רַשִׁ"י וְהָרְאָ"ה בְּחִדּוּשָׁיו עַל הָרִי"ף (פקדת הלויים לז:) וְהָרִיאַ"ז (בשלטי הגבורים כו. אות ה) וְהַגָּהוֹת מַיְמוֹנִיּוֹת (פ"ג אות ח) בְּשֵׁם מוֹרוֹ וְהָרוֹקֵחַ (סי' שמא) וְהָאַבּוּדַרְהָם (ברכת בורא מיני מזונות), כָּל אֵלּוּ סוֹבְרִין דְּאֹרֶז וְדֹחַן דִּין אֶחָד לִשְׁנֵיהֶן בְּכָל דָּבָר. וּסְתִימַת הַמְחַבֵּר הוּא רַק דַּעַת הָרִי"ף (כו.) וְהָרַמְבַּ"ם (פ"ג ה"י) וְרַבֵּנוּ יְהוּדָה [וְהוּבָא בְּאֶשְׁכּוֹל (שם)], וְצָרִיךְ עִיּוּן עַל הַמְחַבֵּר שֶׁסָּתַם כֵּן לְדִינָא נֶגֶד הָרֹא"שׁ (שם) וְכָל הָנֵי רִאשׁוֹנִים הָעוֹמְדִים בְּשִׁיטָתוֹ. וְאוּלַי שֶׁלֹּא הָיוּ לְנֶגֶד עֵינָיו מֵאַחַר שֶׁלֹּא הֱבִיאָם בְּבֵית יוֹסֵף, **וּלְפִי זֶה אַף דְּלֹא נָפִיק מִזֶּה חוּרְבָּא דִּבְבִרְכַּת שֶׁהַכֹּל יוֹצֵא עַל כָּל דָּבָר בְּדִיעֲבַד, עַל כָּל פָּנִים מִי שֶׁרוֹצֶה לְבָרֵךְ בּוֹרֵא מִינֵי מְזוֹנוֹת אֵין מוֹחִין בְּיָדוֹ כֵּן נִרְאֶה לַעֲנִיּוּת דַּעְתִּי. וְדַע עוֹד דְּיֵשׁ כַּמָּה רִאשׁוֹנִים שֶׁסּוֹבְרִין דְּלָאו דַּוְקָא אֹרֶז וְדֹחַן דְּהוּא הַדִּין שְׁאָר מִינִים שֶׁאָנוּ יוֹדְעִין דְּזַיִן וְסוֹעֵד הַלֵּב דִּינָם כְּמוֹ אֹרֶז וְדֹחַן וּמְבָרֵךְ בּוֹרֵא מִינֵי מְזוֹנוֹת, וּבִכְלַל זֶה הוּא פְּלִיז"וֹ הַמְבֹאָר בְּשֻׁלְחָן עָרוּךְ,** עַיֵּן בְּתַלְמִידֵי רַבֵּנוּ יוֹנָה (כו. ד"ה וגאון) שֶׁהֵבִיא כֵּן בְּשֵׁם גָּאוֹן וְהִסְכִּים גַּם הוּא לָזֶה וְכֵן כָּתַב הָרֹא"שׁ בְּתוֹסְפוֹתָיו עַל בְּרָכוֹת (לו: ד"ה רב) [וְהַבֵּית יוֹסֵף (ד"ה ומ"ש רבינו וכן) שֶׁנִּסְתַּפֵּק בְּדַעַת הָרֹא"שׁ בָּזֶה, לֹא הָיָה לִפְנֵי אוֹר עֵינָיו תּוֹסְפֵי הָרֹא"שׁ]. וְהַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ שֶׁסָּתַם בִּפְלִיז"וֹ שֶׁהַכֹּל, מִשּׁוּם דְּלֹא עָדִיף מִדֹּחַן לְשִׁיטָתוֹ. **וְעַיֵּן בְּמַה שֶּׁכָּתַבְנוּ בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה** (ס"ק לג) **בְּשֵׁם תְּשׁוּבוֹת חֲתַם סוֹפֵר** (סי' נ) **דְּחָשַׁשׁ לְעִנְיַן טֶערְקֶעשׂ"י וַויי"ץ דְּשֶׁמָּא הוּא בִּכְלַל אֹרֶז, וּלְדַעַת אֵלּוּ הָרִאשׁוֹנִים בְּלָאו הָכִי יֵשׁ לָחוּשׁ, דְּזַיִן טוּבָא. וּמִכָּל מָקוֹם מִי שֶׁמְּבָרֵךְ שֶׁהַכֹּל עַל דֹּחַן וְכָל אֵלּוּ, בְּוַדַּאי יֵשׁ לוֹ עַל מַה לִּסְמֹךְ:**

ט * עֵרַב קֶמַח דֹּחַן וְכוּ'. וּלְעִנְיַן קֶמַח אֹרֶז כְּשֶׁמְּעֹרָב עִם קֶמַח חִטִּים יֵשׁ לְעַיֵּן, **וְנִרְאֶה שֶׁתָּלוּי זֶה בְּשִׁיטַת הַפּוֹסְקִים הַמְבֹאָרִים בְּסִימָן תנ"ג סָעִיף ב', וְעַיֵּן שָׁם בְּחֹק** יַעֲקֹב (סק"י). **וְעַיֵּן בִּפְרִי מְגָדִים** (א"א ס"ק טו) **וּבְדֶרֶךְ הַחַיִּים** (דין דברים המטוגנין סי"ז)

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(לג) עוֹלַת תָּמִיד (סק"ו), וְיָשַׁב בָּזֶה קֻשְׁיַת הַבַּ"ח (ס"ז): **(לד)** שְׁיָרֵי כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (הגב"י סק"ו) וּמָגֵן אַבְרָהָם (ס"ק יא) וְאֵלִיָּה רַבָּה (סק"י) וּמָגֵן גִּבּוֹרִים (אלף המגן ס"ק יב), דְּלֹא כְּבַ"ח (ס"ז) וְטַ"ז (סק"ט) שֶׁמִּסְתַּפְּקִין בָּזֶה מֵחֲמַת לְשׁוֹן הָרִי"ף (כו.) וְהָרַמְבַּ"ם (פ"ג ה"י). וּכְבָר כָּתַב הַמָּגֵן אַבְרָהָם (שם) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים דְּאֵינוֹ מוּכָח מֵהֶם שֶׁחוֹלְקִין עַל הָרֹא"שׁ (פ"ו סי' ח), דְּאַחֲרֵי דְּקַיְימָא לָן בְּכָל הַתּוֹרָה רֻבּוֹ כְּכֻלּוֹ, אִם הָרֹב מִן הָאֹרֶז חָשׁוּב כְּאִלּוּ הוּא לְבַדּוֹ, וְכֵן מַשְׁמַע מִפַּשְׁטוּת לְשׁוֹן הַגְּרָ"א שֶׁהֶחְלִיט כֵּן לְדִינָא [דְּאִי לָאו הָכִי הָיָה לוֹ לְהָבִיא דַּעַת הַחוֹלְקִים עַל זֶה]. וּמָצָאתִי בְּאֶשְׁכּוֹל (ח"א סי' כח) שֶׁפֵּרֵשׁ גַּם כֵּן דִּבְרֵי הָרִי"ף כְּמוֹ שֶׁמְּפָרֵשׁ הָרֹא"שׁ וְכֵן מָצָאתִי בְּרַבֵּנוּ יְרוּחָם (נתיב טז ח"ה), אִם כֵּן הֲרֵי יֵשׁ לָנוּ אַרְבָּעָה רִאשׁוֹנִים שֶׁסּוֹבְרִים כֵּן בְּהֶדְיָא, וְהֵם הָאֶשְׁכּוֹל וְהָרֹא"שׁ וְהַטּוּר וְרַבֵּנוּ יְרוּחָם, וּמְפָרְשִׁים כֵּן גַּם דַּעַת הָרִי"ף, וְלָמָּה לָנוּ לַעֲשׂוֹת מַחֲלֹקֶת בֵּינֵיהֶם: **ח (לה) וְאַף דְּהוּא מַחְמִיר שָׁם גַּם עַל הַטַּאטַארְקֵי כְּעֵין זֶה, לֹא הֶעְתַּקְתִּי דְּכְבָר כָּתְבוּ כַּמָּה אַחֲרוֹנִים** ג**דְּטַאטַארְקֵי הוּא מִין קִטְנִיּוֹת וְכֵן הַמִּנְהָג פָּשׁוּט: (לו) וְאִם אִי אֶפְשָׁר לוֹ לַעֲשׂוֹת כֵּן יְבָרֵךְ שֶׁהַכֹּל: (לז)** הַגְּרָ"א: **(לח)** כֵּן מוּכָח מִבֵּאוּר הַגְּרָ"א וְכֵן מִקִּצּוּר פִּסְקֵי הָרֹא"שׁ (שם) דִּלְהָרִי"ף (שם) דֹּחַן שָׁוֶה לְקִטְנִיּוֹת גַּם לְעִנְיַן תַּבְשִׁיל: **(לט)** וְהַטּוּר לְשִׁיטָתֵיהּ אָזִיל עַיֵּן שָׁם בְּטוּר: **(מ)** מָגֵן אַבְרָהָם (ס"ק יג) וְחַיֵּי אָדָם (ח"א כלל נא ס"י) עַיֵּן שָׁם: **(מא)** מָגֵן אַבְרָהָם (שם): **(מב)** מָגֵן אַבְרָהָם (שם). וּרְצוֹנוֹ לוֹמַר **דַּהֲלֹא מְבֹאָר בְּסִימָן ר"ב** סָעִיף ז' סָעִיף קָטָן י"ח בְּמָגֵן אַבְרָהָם **דִּכְשֶׁמַּמָּשָׁן קַיָּם (הַיְנוּ שֶׁנִּכָּר תָּאֳרָן וְצוּרָתָן בְּמִקְצָת), אֲפִלּוּ אִם אֵין רֹב דֶּרֶךְ אֲכִילָה בְּאֹפֶן זֶה גַּם כֵּן לֹא נִשְׁתַּנֵּית בִּרְכָתָן: (מג) שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה בְּסִימָן ר"ו** (סק"א) **כָּתַב שָׁם בְּשֵׁם פָּנִים מְאִירוֹת** (ח"א סי' נח), **דִּבְכָּן טוֹבִים מְבֻשָּׁלִים יוֹתֵר מֵחַיִּין וּבֵרַךְ בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה עַל הַחַיִּין, אוֹ לְהֶפֶךְ, יָצָא: (מד)** בִּכְלָל נ"א אוֹת י"ב, וּמַשְׁמַע דְּקָאֵי עַל כָּל מַה שֶּׁנִּזְכַּר בְּאוֹת י' שָׁם. **וְהִנֵּה עַל מֶלֶ"ךְ גְּרוּפִּין שֶׁנִּזְכַּר בְּאוֹת י' וְכֵן עַל רֶעצִישְׁנִיקֶע"ס שֶׁעוֹשִׂין מִקֶּמַח רֶעצְקֵי אוֹ עַל לְבִיבוֹת שֶׁעוֹשִׂין מִקֶּמַח רֶעצְקֶ"י מִסְתַּבְּרָא דְּיָצָא בְּדִיעֲבַד. דַּהֲרֵי לִפְעָמִים דֶּרֶךְ לַעֲשׂוֹת זֶה מֵרֶעצְקֶ"י, וְלָכֵן אַף דְּאֵינוֹ נִכָּר כְּלָל תָּאֳרָן וְצוּרָתָן הָרִאשׁוֹנָה, בְּדִיעֲבַד יָצָא כְּמוֹ שֶׁפָּסַק הָרַמָ"א בְּסִימָן ר"ב סָעִיף ז' בְּהַגָּ"ה. אֲבָל בְּקֶמַח קִטְנִיּוֹת שֶׁאֵין דֶּרֶךְ בְּנֵי אָדָם כְּלָל לַעֲשׂוֹת מִזֶּה תַּבְשִׁיל כָּזֶה, יֵשׁ לְעַיֵּן אִי מַהֲנֵי בְּדִיעֲבַד:**

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א] ובשו"ע הרב (סי' רב סי"ז) כתב שיש אומרים שאפילו פירות שנימוחו לגמרי בבישול ואין עליהם תואר הפרי כלל או שנכתשו ביותר עד שאין מהותן ותארן ניכר כלל לא נשתנית ברכתם אף על פי שאין דרך אכילתם בכך, ולענין הלכה ספק ברכות להקל, אבל לכתחילה יברך שהכל. וכן הוא בסדר ברכת הנהנין (פ"ז הכ"ד). **ב]** ראה בשו"ע הרב (סי' רב סי"ז) שלפי דעה אחת בשו"ע בסימן ר"ב סעיף ז' אין הברכה תלויה בדרך אכילה, והטעם שמברכים על פת קטניות שהכל, כיון שהפת נשתנה ויצא מתורת פרי לגמרי יותר משינוי קמח או פירות הנימוחים או הנטחנים והנכתשים ביותר. וסיים שלענין הלכה בכל זה ספק ברכה להקל בדיעבד, אבל לכתחילה יברך שהכל נהיה בדברו לצאת לדברי הכל. **ג]** וכן כתב בשו"ע הרב (סי' רב סי"ז).

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

הִלְכוֹת בִּרְכַּת הַפֵּרוֹת סִימָן רח

ס רַבֵּנוּ יוֹנָה (הר״ר באבודרהם שם).

קְטָנִיּוֹת עִם קֶמַח שֶׁל חֲמִשַּׁת מִינֵי דָּגָן וּבִשְּׁלוֹ בְּקִדָּרָה, (מא) מְבָרֵךְ בּוֹרֵא מִינֵי מְזוֹנוֹת וְעַל הַמִּחְיָה, * וְאִם עָשָׂה מֵהֶם פַּת (מב) מְבָרֵךְ הַמּוֹצִיא * וּבִרְכַּת הַמָּזוֹן. [ס] וְדַוְקָא שֶׁיֵּשׁ בְּאוֹתוֹ קֶמַח מֵחֲמִשַּׁת מִינִים בְּדֵי שֶׁיֹּאכַל מֵהֶם כַּזַּיִת דָּגָן (מג) בִּכְדֵי אֲכִילַת פְּרָס, אֲבָל אִם אֵין בּוֹ זֶה הַשִּׁעוּר מֵחֲמִשַּׁת הַמִּינִים * אֵינוֹ מְבָרֵךְ לְבַסּוֹף בִּרְכַּת הַמָּזוֹן, אֶלָּא (מד) בְּתְחִלָּה מְבָרֵךְ הַמּוֹצִיא כַּיָּיִן שֶׁיֵּשׁ בּוֹ (מה) טַעַם דָּגָן אַף עַל פִּי שֶׁאֵין בּוֹ כַּזַּיִת בִּכְדֵי אֲכִילַת פְּרָס, (מו) וּלְבַסּוֹף (מז) עַל הַמִּחְיָה. וְאִם בִּשְּׁלוֹ (מח) * בִּקְדָרָה, (מט) * מְבָרֵךְ תְּחִלָּה בּוֹרֵא מִינֵי מְזוֹנוֹת * וְאַחֲרָיו

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

מֻהַתַּעֶרֶכֶת הַנִּזְכָּר פָּחוֹת מִשִּׁעוּר פְּרָס שֶׁהוּא שְׁלִשָׁה בֵּיצִים שׁוֹחָקוֹת וְאֵין לוֹ כַּזַּיִת מִפַּת אַחֵר, אֲז אִם שָׁבַע מִפַּת אַחֵר מְבָרֵךְ בִּרְכַּת הַמָּזוֹן וְאִם אֵינוֹ שָׂבֵעַ אֵינוֹ מְבָרֵךְ רַק בְּרָכָה אַחַת מִצֵּין שָׁלֹשׁ. וְאִם אֵין בְּתַעֲרוֹבוֹת כָּל זֶה דָּגָן כְּשֶׁאוֹכֵל, אֶלָּא בְּשִׁעוּר אֲרָבָעָה בֵּיצִים יֵשׁ בְּתוֹכוֹ כַּזַּיִת מֵהַחִטִּים וְאֹכֶל שִׁעוּר אַרְבָּעָה בֵּיצִים, צָרִיךְ לְבָרֵךְ בִּרְכַּת הַמָּזוֹן, וְאִם אֵין בְּתַעֲרוֹבוֹת כָּל זֶה, אֲז לְעִנְיַן מְבָרֵךְ הַמּוֹצִיא

בֵּאוּר הֲלָכָה

שְׁמִצְדַּדִים [ג]דִּלְדִינָא יֵשׁ לְהָקֵל דְּאֹרז שָׁוֶה לְהַחֵן לְעִנְיָנֵנוּ, אֲמְנָם בְּמָקוֹם גְּבוּרִים (אלף המגן ס״ק יד) חֵלֶק עַל זֶה עַיֵּן שָׁם:

* וְאִם עָשָׂה מִמֶּנּוּ פַּת מְבָרֵךְ הַמּוֹצִיא. וּמִסְתַּבְּרָא כָּל שֶׁיֵּשׁ לְמָנִין פַּת מֵחֲמִשָּׁה מִינֵי דָּגָן אֲפִלּוּ אֵינָהּ נְקִיָּה, וּפַת מֻעֲרָב וְיֵשׁ בּוֹ כַּזַּיִת כְּדֵי אֲכִילַת פְּרָס מֵחִטָּה, אֲפִלּוּ הָכִי עָדִיף טְפֵי לְבָרֵךְ עַל פַּת שְׁאֵינָהּ נְקִיָּה [פְּרִי מְגַדִּים (משׁ״ז ס״ק יב)]:

* וּבִרְכַּת הַמָּזוֹן. עַיֵּן בְּפְרִי מְגַדִּים (שם) שְׁמִסְתַּפֵּק לְעִנְיַן חִיּוּבָא דְּאוֹרַיְיתָא דְּכָעִינַן כְּדֵי שְׂבִיעָה, אִם מִצְטָרֵף יֶתֶר הַמִּינִים לְהַדָּגָן לְעִנְיַן זה:

* אֵינוֹ מְבָרֵךְ לְבַסּוֹף בִּרְכַּת הַמָּזוֹן. עַיֵּן בְּשַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה (ס״ק יב) שֶׁכָּתַב דְּאִם אָכַל כְּדֵי שְׂבִיעָה צָרִיךְ לְבָרֵךְ בִּרְכַּת הַמָּזוֹן וְלֹא בְּאֵר טַעֲמוֹ, וְנִסְפָּר בֵּית אִפְרַיִם שָׁלוֹ אֵין בְּיָדֵינוּ, וְאוּלַי מִשּׁוּם דְּחִשַּׁשׁ לִשִׁיטַת הַפּוֹסְקִים דְּטַעַם כְּעִקָּר דְּאוֹרַיְיתָא וְסוֹבְרִים לְעִנְיַן בִּרְכַּת הַמָּזוֹן שִׁיעוּר זֶה, וְעַל כֵּן הַחְמִיר בִּכְדֵי שְׂבִיעָה דְּחִיּוּבוֹ בְּעֶלְמָא מִדְּאוֹרַיְיתָא. אֲמְנָם מִדִּבְרֵי הַגְּרַ״א בְּאוּר ל״ד שֶׁכָּתַב דְּהָעִקָּר הוּא דִּכְכָל הַבְּרָכוֹת בַּסּוֹף צָרִיךְ כַּזַּיִת כִּכְדֵי אֲכִילַת פְּרָס, לְקַיֵּם מַה שֶּׁנֶּאֱמַר וְאָכַלְתָּ וְשָׂבָעְתָּ וּבֵרַכְתָּ, וְכֵן מִדִּבְרֵי הַמְחַבֵּר שֶׁסְּתָם וְכָתַב דְּזֶה מַשְׁמַע דְּכָל גְּוָנֵי אֵינוֹ מְבָרֵךְ בִּרְכַּת הַמָּזוֹן:

* בִּקְדָרָה. עַיֵּן מִשְׁנָה בְּרוּרָה (ס״ק מח) מַה שֶּׁכָּתְבְנוּ דְּלָאו דַּוְקָא תַּעֲרוֹבוֹת קֶמַח בְּקֶמַח וְכוּ׳, כֵּן כָּתַב הַלֶּחֶם חֲמוּדוֹת (דברי חמודות פ״ו אות יט) וְהוּבְּא בְּשִׁיְרֵי כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (הגה״ט סק״א). וְאַף דְּהַמְּגַן אַבְרָהָם בְּסוֹף סְעִיף קָטָן ט״ו כָּתַב לְהַפְךְ וְהִצְדִּיק דְּבָרָיו אֵינָהּ אֲחֵרוֹנִים, לֹא רָצִיתִי לְקַחְתָּם כֵּן לְדִינָא מִשּׁוּם דְּהַרְבֵּה אֲחֵרוֹנִים תָּמְהוּ עַל דְּבָרָיו וְדַעְתָּם כְּהֶלֶחֶם חֲמוּדוֹת הַנַּ״ל, הֲלֹא הַמָּה הַמְּחַרְצִים בְּנָעֲט בְּבֹאוּרוֹ עַל הַפְּרִדְּכִי (ס״ו אות כ) וְהַמְּאַמַּר מָרְדְּכִי (ס״ק יז) וְהַנְּשָׁמֹת אָדָם (ח״א כלל נ סק״ו) וְכֵן מְצַדֵּד גַּם כֵּן הָעוֹלַת תָּמִיד (ס״ק יז) וְהוּבְּא בְּאֵלִיָּה רַבָּה (סק״ג) [וְלִפְלִפוֹת הַנִּרְאֶה שֶׁגַּם הָאֵלִיָּה רַבָּה הִסְכִּים לָזֶה עַיֵּן שָׁם], וְכֵן מִבְּאוּר הַגְּרַ״א בְּסְעִיף קָטָן ל״ה בְּבוּר הַפְּחִיל וְאִם בִּשְּׁלוֹ וְכוּ׳ מוּכָח בְּהֶדְיָא דְּסִבְרָא לֵיהּ כְּהֶלֶחֶם חֲמוּדוֹת הַנַּ״ל:

* מְבָרֵךְ תְּחִלָּה בּוֹרֵא מִינֵי מְזוֹנוֹת. עַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (ס״ק מט) דְּכָעִינַן שֶׁיִּהְיֶה בּוֹ טַעַם דָּגָן, כֵּן מוּכָח מֵרְהִיטַת דִּבְרֵי הַמְחַבֵּר דְּאִדְּלֵיצֵל קַאי, וְכֵן כָּתַב הַמָּגֵן אַבְרָהָם בְּסִימָן ר״ד סְעִיף קָטָן כ״ה עַיֵּן שָׁם [וְאַף דְּהַפְּרִי מְגַדִּים רוֹצֶה לְדַחֵק שָׁם בְּכַוָּנַת הַמָּגֵן אַבְרָהָם דְּלֹא יִסְבֹּר כֵּן, פְּשִׁטְיוּת לְשׁוֹן הַמָּגֵן אַבְרָהָם מַשְׁמַע כְּמוֹ שְׁכָּתַבְנוּ וְכֵן הוּא דַּעַת הָאֵלִיָּה רַבָּה (שם)]. וְאַף דִּמְדִבְרֵי הַשּׁ״ע בְּרֵישׁ סִימָן זֶה (סק״ב) וּבְרֵישׁ סִימָן ר״ב (סק״א) מַשְׁמַע דְּסִבְרָא לֵיהּ דְּלֹא בָּעִינַן שֶׁיִּהְיֶה בּוֹ טַעַם דָּגָן וְהוֹכִיחַ זֶה מִמַּה שֶּׁכָּתַב הַמְחַבֵּר אֲפִלּוּ עֵרֶב עִפָּהֶם דְּבָשׂ וְכוּ׳, כְּבָר תָּמְהוּ עָלָיו בְּסִפֶּר מַשֵּׂה יְהוּדָה (סק״ד) וּבְסֵפֶר נִשְׁמַת אָדָם (שם) דְּאֵינוֹ רָאְיָה כְּלָל, וַאֲפִלּוּ דְּשְׁמוּאֵל בְּדִבְשׁ יוֹכִיל לְהַרְגִּישׁ קְצָת טַעַם דָּגָן בָּעִינַן שָׁם, וְדַעְתָּם כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה. וְגַם בְּהַגָּהַת הַגְּאוֹן רַבִּי חַיִּים צָאנְזֵאר חָלַק עַל הַשּׁ״ו, וְגַם מִדִּבְרֵי הָרֹא״שׁ (פ״ו סי׳ ז) [שֶׁכָּתַב כָּל שֶׁעִקָּרוֹ מֵחֲמִשַּׁת הַמִּינִים אֲפִלּוּ רֻבּוֹ מִמִּין אַחֵר] מַשְׁמַע דְּעַל כָּל פָּנִים בָּעִינַן שֶׁיִּהְיֶה בּוֹ טַעַם דָּגָן, דְּאִי לָאו הָכִי אֵין שֵׁיּךְ כְּלָל לְקָרוֹתוֹ לְעִקָּר, וּכְעִיָּן זֶה מָצָאתִי גַּם כֵּן בְּסֵפֶר אוֹר זָרוּעַ (ח״א סי׳ קסה) בְּשֵׁם פְּרוּשׁ רַבֵּנוּ חֲנַנְאֵל עַיֵּן שָׁם הֵיטֵב. וּבִכְרֵט שְׁמָצָאתִי דְּעַת הָרְאָ״ה בְּחִדּוּשָׁיו עַל הָרִי״ף (פרקות הלוים לו:) שְׁסוֹבֵר דִּכְלִית כַּזַּיִת בִּכְדֵי אֲכִילַת פְּרָס אֵינוֹ חָשׁוּב כְּלָל, וְגַם בְּתְחִלָּתוֹ אֵינוֹ מְבָרֵךְ בּוֹרֵא מִינֵי מְזוֹנוֹת, וְהֵי דְּלִדִינָא אֵין לְזוּז מִדִּבְרֵי הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ שֶׁפָּסַק כְּהָאַבּוּדְרָהָם (הל׳ ברכת הלחם) מִשּׁוּם רַבּוּי בְּכָעִינַן:

יוֹנָה דְּבְתְחִלָּתוֹ מְבָרֵךְ בְּכָל גְּוָנֵי בּוֹרֵא מִינֵי מְזוֹנוֹת, טַעַם דָּגָן עַל כָּל פָּנִים בָּעִינַן:

* וְאַחֲרָיו בּוֹרֵא נְפָשׁוֹת. עַיֵּן בְּבֹאוּר הַגְּרַ״א בְּסְעִיף זֶה תֵּלִי בְּשִׁיטַת הָרִאשׁוֹנִים, שֶׁזֶּה בָּעִינַן שֶׁיִּהְיֶה מֵהֲמִשָּׁה מִינֵי דָּגָן כַּזַּיִת בִּכְדֵי אֲכִילַת פְּרָס וְאִי לָאו הָכִי אֵינוֹ מְבָרֵךְ בְּרָכָה אַחֲרוֹנָה אֶלָּא בּוֹרֵא נְפָשׁוֹת רַבּוֹת. (מט) וְעַל כֵּן מִינֵי [גְּרוֹפְקִי״ן] מַחֲמֶשֶׁת מִינֵי דָּגָן שֶׁמְּכַשֵּׁל עִם בּוּבְלְבָּ״ס וּקְטָנִיּוֹת וְכִיּוֹצֵא בָּזֶה, אֵין לְבָרֵךְ לְבַסּוֹף עַל הַמִּחְיָה אֶלָּא בּוֹרֵא נְפָשׁוֹת רַבּוֹת. וְאַף שֶׁבְּמִין דָּגָן לְבַדּוֹ שְׁנִמְצָא בּוֹ אֵין בּוֹ שִׁעוּר כַּזַּיִת, וְאוּלַי שֶׁטַּעֲמָם, מִפְּנֵי שֶׁהַתַּבְלִין בָּא לְהַכְשִׁיר אֶת הָאֹכֶל מִצְטָרֵף עִם הָאֹכֶל גּוּפָא לְשִׁעוּר וְכִדְאִיתָא בְּעִנְיַן זֶה בְּמִגֵּן אַבְרָהָם סִימָן ר״ו (סק״א). וּלְכַתְּחִלָּה טוֹב לִזָּהֵר לְשַׁעֵר שֶׁיִּהְיֶה בְּהֶקְמַח שִׁעוּר כַּזַּיִת. (מט) מְבָרֵךְ תְּחִלָּה בּוֹרֵא מִינֵי מְזוֹנוֹת. וְגַם בָּזֶה

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

מ (מא) מְבָרֵךְ בּוֹרֵא מִינֵי מְזוֹנוֹת וְכוּ׳. כַּנַּ״ל בְּסָעִיף ב׳ עַיֵּן שָׁם: (מב) מְבָרֵךְ הַמּוֹצִיא וּבִרְכַּת הַמָּזוֹן. דְּפַת גָּמוּר הוּא: (מג) בִּכְדֵי אֲכִילַת פְּרָס. פְּרָס הוּא חֲצִי כִּכָּר שֶׁל עֲרוּב, יֵשׁ אוֹמְרִים שְׁלִשָׁה בֵּיצִים וְיֵשׁ אוֹמְרִים אַרְבָּעָה, וְכַזַּיִת הוּא חֲצִי בֵּיצָה. וּמְשַׁעֲרִינַן בּוֹ כָּל הָאִפּוּרִים, שֶׁאִם אוֹכֵל כַּזַּיִת אִפּוּר וְשֶׁהָא בַּאֲכִילָתוֹ יוֹתֵר מִשִּׁעוּר אֲכִילַת פְּרָס אֵינוֹ מִצְטָרֵף לְמַלְקוּת וּלְחִיּוּב חַטָּאת. וְהָכִי נָמֵי לְעִנְיַן בִּרְכַּת הַמָּזוֹן דְּבָרֵעֲנַן דַּוְקָא שֶׁיֹּאכַל כַּזַּיִת דָּגָן, אֵין מִצְטָרֵף הַשִּׁעוּר כַּזַּיִת שֶׁלּוֹ אֶלָּא בִּכְדֵי שִׁיּוּכַל לֶאֱכֹלוֹ בְּתוֹךְ שִׁעוּר אֲכִילַת פְּרָס. וְאִם כֵּן אֵינוֹ מְבָרֵךְ בִּרְכַּת הַמָּזוֹן אֶלָּא אִם כֵּן הָיָה מְעֹרָב בּוֹ קֶמַח דָּגָן אֶחָד מִשְּׁמוֹנִית עַל כָּל פָּנִים, (מה) [א]דְּאָז אִם יֹאכַל מֵהַפַּת אַרְבָּעָה בֵּיצִים יִהְיֶה מִזֶּה כַּזַּיִת דָּגָן וְיִתְחַיֵּב בִּבְרַכַּת הַמָּזוֹן: (מד) בְּתְחִלָּה מְבָרֵךְ הַמּוֹצִיא וְכוּ׳. כִּדְקָיְימָא לָן לְקַמָּן בְּסִימָן ר״י (ס״א) דִּבְרָכָה רִאשׁוֹנָה אֵין צָרִיךְ שִׁעוּר, דַּאֲפִלּוּ עַל מַשֶּׁהוּ יֵשׁ לְבָרֵךְ בְּרָכָה הָרְאוּיָה לְאוֹתוֹ הַמִּין, וּמִינֵי דָּגָן חֲשִׁיבִי וְלֹא נִתְבַּטְּלוּ בְּתַעֲרֹבֶתָן בְּשׁוּם גַּוְנֵי כֵּיוָן שֶׁנִּגְּשׁ טַעֲמָן: (מה) טַעַם דָּגָן. הָא לְאוֹ הָכִי, לֹא חֲשִׁיבִי וּבְטֵיל: (מו) וּמְבָרֵךְ שֶׁהַכֹּל וּבוֹרֵא נְפָשׁוֹת רַבּוֹת: (מו) וּלְבַסּוֹף וְכוּ׳. אֲפִלּוּ: (מז) לֹא אָכַל רַק כַּזַּיִת מֵהַפַּת. (מז) עַל הַמִּחְיָה. רַבִּים מֵהָאַחֲרוֹנִים נִתְקַשּׁוּ בָּזֶה דְּלֹא מָצִינוּ כֵּיוֹצֵא בָּזֶה בִּבְרָכוֹת דְּמִתְּחִלָּה הַמּוֹצִיא וּלְבַסּוֹף עַל הַמִּחְיָה, וְעוֹד דְּמֵאי שְׁנָא מֵהָא דְּכָתַב לְעִנְיַן בְּשׁוּל בִּקְדָרָה דְּאֵין מְבָרֵךְ לְבַסּוֹף רַק עַל בּוֹרֵא נְפָשׁוֹת רַבּוֹת מֵחֲמַת דְּאֵין בּוֹ כְּדֵי אֲכִילַת פְּרָס וְהָכִי נָמֵי לְעִנְיַן פַּת. וּמֵחֲמַת זֶה בָּאנוּ לְתָרֵץ בְּאֹפֶן אַחֵר, וְהָכִי נָמֵי כְּאֹכֶל שֶׁנִּתְבַּשֵּׁל בְּתוֹךְ הַקְּדֵרָה וְלֹא נִתְבַּטְּלוּ בְּתַעֲרֹבֶתָן בְּשׁוּם גַּוְנֵי כֵּיוָן שֶׁנִּגְּשׁ טַעֲמָן. (מח) בִּקְדָרָה. רְצוֹנוֹ לוֹמַר וְלֹא הָיָה בְּהַקֶּמַח שֶׁל מִינֵי דָּגָן כַּזַּיִת בִּכְדֵי אֲכִילַת פְּרָס [אוֹ שֶׁהָיָה בְּהַקֶּמַח כְּשִׁעוּר וְהוּא לֹא אָכַל עַד שִׁעוּר כַּזַּיִת וְכַנַּ״ל בָּאוֹת הַקּוֹדֶם]. דְּאָז דְּבְתְחִלָּה מְבָרֵךְ בּוֹרֵא מִינֵי מְזוֹנוֹת וְכַנַּ״ל בְּסָעִיף ב׳, אֲבָל עַל הַמִּחְיָה אֵינוֹ יָכוֹל לְבָרֵךְ אֶלָּא עַל שִׁעוּר כַּזַּיִת דָּגָן, וְעַל כֵּן מְבָרֵךְ רַק בִּרְכַּת בּוֹרֵא נְפָשׁוֹת רַבּוֹת בְּשִׁבְיל יֶתֶר הַמִּינִים הַמְעֹרָבִים בְּתַבְשִׁיל זֶה. וְעַיֵּן בְּבֹאוּר הֲלָכָה (ד״ה בקדירה) שֶׁבֵּאַרְנוּ דְּלֹאו דַּוְקָא תַּעֲרוֹבוֹת קֶמַח בְּקֶמַח דְּאֵינוֹ מִבְּכַר כָּל כָּךְ הַמִּינֵי דָּגָן, [ב]דְּהוּא הַדִּין אִם עָרַב חֲמִשָּׁה מִינֵי דָּגָן עִם כַּזַּיִת דְּבָרֵעֲנַן דַּוְקָא וְכֵן דְּבָשׁ וְתַבְלִין אוֹ שְׂאֹר מִינִים וּכְהֶהְיא דְּסָעִיף ב׳ הַנַּ״ל, (מח) גַּם כֵּן בְּסָעִיף זֶה בְּמִגֵּן אַבְרָהָם סִימָן ר״ו (סק״א). וּלְכַתְּחִלָּה טוֹב לִזָּהֵר לְשַׁעֵר שֶׁיִּהְיֶה בְּהֶקְמַח שִׁעוּר כַּזַּיִת. (מט) מְבָרֵךְ תְּחִלָּה בּוֹרֵא מִינֵי מְזוֹנוֹת. וְגַם בָּזֶה

שַׁעַר הַצִּיּוּן

מ (מא) הַגְּרַ״א וְדָרֵךְ הַחַיִּים (דין דברים המסוגנין ס״ו). וּמוּכָח דְּסִבְרֵי דְּאִינוּ מִצְטָרֵף עִם שְׁאָר הַמִּינִים לְעִנְיַן חִיּוּב. וּכְסֵפֶר מַאֲמַר מָרְדְּכִי (ס״ק טו) רָאִיתִי שֶׁהוּא מְצַדֵּד אֲפִלּוּ עַל כַּזַּיִת מֵהַפַּת הַזֶּה חַיָּב לְבָרֵךְ בִּרְכַּת הַמָּזוֹן עַיֵּן שָׁם טַעֲמוֹ, וְכֵן מַשְׁמַע קְצָת מִפְּרֵי חָדָשׁ (ס״ו אות כ) וְהַמְּאַמַּר מָרְדְּכִי (ס״ק יז) וְהַנְּשָׁמֹת אָדָם (ח״א כלל נ סק״ו) וְכֵן מְצַדֵּד גַּם כֵּן הָעוֹלַת תָּמִיד (ס״ק יז) וְהוּבְּא בְּאֵלִיָּה רַבָּה (סק״ג) [וְלִפְלִפוֹת הַנִּרְאֶה שֶׁגַּם הָאֵלִיָּה רַבָּה הִסְכִּים לָזֶה עַיֵּן שָׁם], וְכֵן מִבְּאוּר הַגְּרַ״א בְּסְעִיף קָטָן ל״ה בְּבוּר הַפְּחִיל וְאִם בִּשְּׁלוֹ וְכוּ׳ מוּכָח בְּהֶדְיָא דְּסִבְרָא לֵיהּ כְּהֶלֶחֶם חֲמוּדוֹת הַנַּ״ל:

* מְבָרֵךְ תְּחִלָּה בּוֹרֵא מִינֵי מְזוֹנוֹת. עַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (ס״ק מט) דְּכָעִינַן שֶׁיִּהְיֶה בּוֹ טַעַם דָּגָן, כֵּן מוּכָח מֵרְהִיטַת דִּבְרֵי הַמְחַבֵּר דְּאִדְּלֵיצֵל קַאי, וְכֵן כָּתַב הַמָּגֵן אַבְרָהָם בְּסִימָן ר״ד סְעִיף קָטָן כ״ה עַיֵּן שָׁם [וְאַף דְּהַפְּרִי מְגַדִּים רוֹצֶה לְדַחֵק שָׁם בְּכַוָּנַת הַמָּגֵן אַבְרָהָם דְּלֹא יִסְבֹּר כֵּן, פְּשִׁטְיוּת לְשׁוֹן הַמָּגֵן אַבְרָהָם מַשְׁמַע כְּמוֹ שְׁכָּתַבְנוּ וְכֵן הוּא דַּעַת הָאֵלִיָּה רַבָּה (שם)]. וְאַף דִּמְדִבְרֵי הַשּׁ״ו בְּרֵישׁ סִימָן זֶה (סק״ב) וּבְרֵישׁ סִימָן ר״ב (סק״א) מַשְׁמַע דְּסִבְרָא לֵיהּ דְּלֹא בָּעִינַן שֶׁיִּהְיֶה בּוֹ טַעַם דָּגָן וְהוֹכִיחַ זֶה מִמַּה שֶּׁכָּתַב הַמְחַבֵּר אֲפִלּוּ עֵרֶב עִפָּהֶם דְּבָשׁ וְכוּ׳, כְּבָר תָּמְהוּ עָלָיו בְּסֵפֶר מַשֵּׂה יְהוּדָה (סק״ד) וּבְסֵפֶר נִשְׁמַת אָדָם (שם) דְּאֵינוֹ רָאְיָה כְּלָל, וַאֲפִלּוּ דְּשְׁמוּאֵל בְּדִבְשׁ יוֹכִיל לְהַרְגִּישׁ קְצָת טַעַם דָּגָן בָּעִינַן שֶׁיִּהְיֶה בּוֹ טַעַם דָּגָן עַיֵּן שָׁם, וְדַעְתָּם כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה. וְגַם בְּהַגָּהַת הַגְּאוֹן רַבִּי חַיִּים צָאנְזֵאר חָלַק עַל הַשּׁ״ו, וְגַם מִדִּבְרֵי הָרֹא״שׁ (פ״ו סי׳ ז) [שֶׁכָּתַב כָּל שֶׁעִקָּרוֹ מֵחֲמִשַּׁת הַמִּינִים אֲפִלּוּ רֻבּוֹ מִמִּין אַחֵר] מַשְׁמַע דְּעַל כָּל פָּנִים בָּעִינַן שֶׁיִּהְיֶה בּוֹ טַעַם דָּגָן, דְּאִי לָאו הָכִי אֵין שֵׁיּךְ כְּלָל לְקָרוֹתוֹ לְעִקָּר, וּכְעִיָּן זֶה מָצָאתִי גַּם כֵּן בְּסֵפֶר אוֹר זָרוּעַ (ח״א סי׳ קסה) בְּשֵׁם פְּרוּשׁ רַבֵּנוּ חֲנַנְאֵל עַיֵּן שָׁם הֵיטֵב. וּבִכְרֵט שְׁמָצָאתִי דְּעַת הָרְאָ״ה בְּחִדּוּשָׁיו עַל הָרִי״ף (פרקות הלוים לו:) שְׁסוֹבֵר דִּכְלִית כַּזַּיִת בִּכְדֵי אֲכִילַת פְּרָס אֵינוֹ חָשׁוּב כְּלָל, וְגַם בְּתְחִלָּתוֹ אֵינוֹ מְבָרֵךְ בּוֹרֵא מִינֵי מְזוֹנוֹת, וְהֵי דְּלִדִינָא אֵין לְזוּז מִדִּבְרֵי הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ שֶׁפָּסַק כְּהָאַבּוּדְרָהָם (הל׳ ברכת הלחם) מִשּׁוּם רַבּוּי בְּכָעִינַן:

יוֹנָה דְּבְתְחִלָּתוֹ מְבָרֵךְ בְּכָל גְּוָנֵי בּוֹרֵא מִינֵי מְזוֹנוֹת, טַעַם דָּגָן עַל כָּל פָּנִים בָּעִינַן:

* וְאַחֲרָיו בּוֹרֵא נְפָשׁוֹת. עַיֵּן בְּבֹאוּר הַגְּרַ״א בְּסְעִיף זֶה תֵּלִי בְּשִׁיטַת הָרִאשׁוֹנִים, שֶׁזֶּה

משמע דאפלו יש בהפת בכדי אכילת פרס גם כן בעינן דוקא שיהיה בו טעם דגן, הא לאו הכי בטל לגבי השאר. והא דכתב שם דמברך בורא מיני מזונות, משום דמיירי לעניין צרוב עם אורז דברכת האורז הוא בורא מיני מזונות: (מט) פרי מגדים (שם) ושערי תשובה (שם). ירצונם לומר אף דמכשר זה אין בו רק מעט דגן: (מט) והא דלא באר המחבר זה בסעיף ב׳, משום דסמך על זה הפעיף: (מט) חי אדם (ח״א כלל נ סכ״ב):

ליקוטי דברי הרב: א] וראה שער הציון (ס״ק מה), וכן בסדר ברכת הנהנין (פ״ח ה״ג) בביאור ב׳ הדעות בזה, שיש אומרים שחייב בבהמ״ז אף אם אכל כזית מהתערובת, ויש אומרים שאינו מברך ברכת המזון עד שיאכל כל הפרס, וכתב שיש לחוש לדבריהם להקל בספק ברכות. ובסימן תמ״ב בקונטרס אחרון (סק״ח) נראה מדבריו שדעת השו״ע כאן שחייב בבהמ״ז אף אם לא אכל אלא כזית, עיין שם. **ב]** ובסדר ברכת הנהנין (פ״ג ה״ב) הביא מחלוקת בזה, וכתב שיש לחוש לדברי המחמירים לאכול עוד כזית שברכתו האחרונה היא על המחיה ועוד כזית שברכתו היא בורא נפשות רבות בודאי. **ג]** ובסדר ברכת הנהנין (פ״ח ה״ה) כתב: קמח חטים שעירבו עם קמח אורז מברך אחריו ברכת המזון אם עשה ממנו פת או מעין שלש אם עשה ממנו תבשיל אפילו אין בו כזית בכדי אכילת פרס כל שיש בו טעם דגן לפי שהחטים גורדים את האורז להיות בכולו טעם חטים.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

בּוֹרֵא נְפָשׁוֹת: ו צ**בְּרָכָה אַחַת** (יג) (נ) מְעַיִן שָׁלֹשׁ (נא) שֶׁל פֵּרוֹת דְּחוּצָה לָאָרֶץ, חוֹתֵם עַל הָאָרֶץ (נב) וְעַל הַפֵּרוֹת, וּבְאָרֶץ יִשְׂרָאֵל חוֹתֵם (נג) עַל הָאָרֶץ וְעַל פֵּרוֹתֶיהָ. ק וְאִם בְּחוּץ לָאָרֶץ (נד) אוֹכֵל מִפֵּרוֹת (יד) [יד] הָאָרֶץ, חוֹתֵם גַּם כֵּן עַל פֵּרוֹתֶיהָ: יא בְּרָכָה מְעַיִן שָׁלֹשׁ דְּיֵינוּ (נה) ר אֵינוֹ חוֹתֵם עַל הַגֶּפֶן, אֶלָּא (נו) עַל

צ בְּרָכוֹת מ״ד (ע״א). ק הָרַשְׁבָּ״א שָׁם (ד״ה ולענין). ר רַבֵּנוּ יוֹנָה (לב. ד״ה וכן) וְהָרֹא״שׁ (פ״ו סי׳ מב) וְהָרַאֲבַ״ד.

בֵּאוּר הַיטֵב

וּבְפֶרַח שׁוֹשָׁן (אר״ח) כְּלָל א׳ סִימָן ג׳: ו (יג) **מְעַיִן שָׁלֹשׁ.** נִסַּח הַבְּרָכָה בָּרוּךְ אַתָּה ה׳ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם עַל הַמִּחְיָה וְעַל הַכַּלְכָּלָה וְעַל תְּנוּבַת הַשָּׂדֶה וְעַל אֶרֶץ חֶמְדָּה טוֹבָה וּרְחָבָה שֶׁרָצִיתָ וְהִנְחַלְתָּ לַאֲבוֹתֵינוּ לֶאֱכֹל מִפִּרְיָהּ וְלִשְׂבֹּעַ מִטּוּבָהּ, רַחֵם ה׳ אֱלֹהֵינוּ עָלֵינוּ וְעַל יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ וְעַל יְרוּשָׁלַיִם עִירֶךָ וְעַל צִיּוֹן מִשְׁכַּן כְּבוֹדֶךָ וְעַל מִזְבְּחֶךָ וְעַל הֵיכָלֶךָ, וּבְנֵה יְרוּשָׁלַיִם עִיר הַקֹּדֶשׁ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ וְהַעֲלֵנוּ לְתוֹכָהּ וְשַׂמְּחֵנוּ בָּהּ, כִּי אַתָּה ה׳ טוֹב וּמֵטִיב לַכֹּל וְנוֹדֶה לְךָ עַל הָאָרֶץ וְעַל הַמִּחְיָה בָּרוּךְ אַתָּה ה׳ עַל הָאָרֶץ וְעַל הַמִּחְיָה וְעַל הַכַּלְכָּלָה. וְעַל פֵּרוֹת אוֹמֵר עַל הָעֵץ וְעַל פְּרִי הָעֵץ וְעַל תְּנוּבַת הַשָּׂדֶה וְעַל אֶרֶץ וגו׳. וְעַל הַיַּיִן עַל הַגֶּפֶן וְעַל פְּרִי הַגֶּפֶן וְעַל תְּנוּבַת הַשָּׂדֶה וְעַל אֶרֶץ וגו׳, וְחוֹתֵם עַל הָאָרֶץ וְעַל הַפֵּרוֹת. ב״ח (ס״ק). אֲבָל הַמְּנָהָג לְחַתֵּם עַל הָאָרֶץ וְעַל פְּרִי הַגֶּפֶן: (יד) **הָאָרֶץ.** וּבְחוּץ לָאָרֶץ הַסָּמוּכָה לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל אֵין צָרִיךְ לְשַׁנּוֹת מִטַּבַּע הַבְּרָכָה מִפְּנֵי שֶׁמָּא הַפֵּרוֹת מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל הֵן, וְלֹא חָיְשִׁינַן לָזֶה. ב״ח (שם), רַבֵּנוּ יוֹנָה (לב. ד״ה ולא), מָגֵן אַבְרָהָם (ס״ק טז) [וּבְסֵפֶר אֵלִיָּה רַבָּה (ס״ק יח) הָעֲלָה לְהַלָּכָה דְּאִם בְּוַדַּאי בָּאִים מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לְחוּץ לָאָרֶץ יְבָרֵךְ עַל פֵּרוֹתֶיהָ, וְאִם בְּוַדַּאי בָּאוּ מֵחוּץ לָאָרֶץ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל עַל הַפֵּרוֹת, אֲבָל בִּסְפֵקָא לְעוֹלָם יְבָרֵךְ עַל הַפֵּרוֹת עַיֵּן שָׁם]:

יֵשׁ כָּמָּה חִלּוּקִים. וְהָרוֹצֶה לַעֲמֹד עֲלֵיהֶם יְעַיֵּן בְּתְשׁוּבָה הַנַּ״ל: ו [יד] **הָאָרֶץ.** עַיֵּן בְּאֵר הַיטֵב. וְעַיֵּן בְּהַלָּכוֹת קְטַנּוֹת חֵלֶק ב׳ סִימָן נ״ה. וְעַיֵּן בְּבִרְכֵּי יוֹסֵף (ס״ק יב) בָּשָׁם

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

וְאִם שָׁבַע מֵאֲכִילָתוֹ מְבָרֵךְ בִּרְכַּת הַמָּזוֹן וְאִם לָאו מְבָרֵךְ מְעַיִן שָׁלֹשׁ, וְאַף בְּכַזַּיִת מֵהַמְּעֹרָבוֹת מְבָרֵךְ מְעַיִן שָׁלֹשׁ. וְדַוְקָא כְּשֶׁיֵּשׁ שָׁם טַעַם דָּגָן אֲבָל אִם אֵין בּוֹ טַעַם דָּגָן אַף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ שָׁם כַּזַּיִת בִּכְדֵי אֲכִילַת פְּרָס מְבָרֵךְ בָּפָנָיו בּוֹרֵא מִינֵי מְזוֹנוֹת וְאַחֲרָיו בּוֹרֵא נְפָשׁוֹת רַבּוֹת בִּבְרָכָה הָאַרְ. וְאִם רֹב הָעִסָּה דָּגָן וְטַעֲמָהּ דָּגָן וְאֵין טַעַם הָאֹרֶז נִרְגָּשׁ וְאָכַל מִמֶּנּוּ כַּזַּיִת, יֵשׁ מִי שֶׁמּוֹרֶה שֶׁלְּדִבְרֵיהֶם צָרִיךְ לֶאֱכֹל דָּגָן כָּל כָּךְ מֵהַמְּעֹרָבוֹת עַד שֶׁתְּהֵא אֲכִילַת כַּזַּיִת דָּגָן וְאָז יְבָרֵךְ בְּרָכַת הַמָּזוֹן, וְאֵין נִרְאֶה כֵּן. וְנִרְאֶה עוֹד דְּכָל שֶׁרּוֹבָּא דָּגָן סְגִי אַף עַל פִּי שֶׁאֵין טַעֲמָהּ דָּגָן, וּכְזֶה צָרִיךְ שֶׁיֹּאכַל כָּל כָּךְ מֵהַמְּעֹרָבוֹת עַד שֶׁתְּהֵא אֲכִילַת כַּזַּיִת מֵהַדָּגָן, וְאַף שֶׁיֵּשׁ כַּזַּיִת בִּכְדֵי אֲכִילַת פְּרָס בְּהַמְּעֹרָבוֹת זֶה. אִם לֹא שָׂבַע מִמֶּנּוּ (אַף) [אוֹ] שֶׁאָכַל כָּל הַפְּרָס רַק שֶׁשָּׁהָה כְּאֲכִילָתוֹ יוֹתֵר מִשִּׁעוּר הַנִּזְכָּר לְעֵיל, אֵינוֹ מְבָרֵךְ רַק מְעַיִן שָׁלֹשׁ, וּמְעַיִן שָׁלֹשׁ צָרִיךְ לְבָרֵךְ אַף בְּכַזַּיִת מֵהַמְּעֹרָבוֹת. וּכְבָר בֵּאַרְתִּי שֶׁיֵּשׁ לְזַהֵר שֶׁלֹּא לֶאֱכֹל אֶלָּא בְּתוֹךְ הַסְּעוּדָה. וְנִרְאֶה לִי גַּם כֵּן דְּאִם יֵשׁ יוֹתֵר מִכַּזַּיִת בִּכְדֵי אֲכִילַת פְּרָס אֶלָּא שֶׁאָכַל בְּחִפָּזוֹן וְלֹא שָׁהָה בַּאֲכִילָתוֹ יוֹתֵר מִשִּׁעוּר הַנִּזְכָּר לְמַעְלָה, מְבָרֵךְ בִּרְכַּת הַמָּזוֹן, כֵּיוָן שֶׁאָכַל מֵהַמְּעֹרָבוֹת כָּל כָּךְ עַד שֶׁבְּוַדַּאי אָכַל כַּזַּיִת דָּגָן, וְגַם אֲכָלוֹ בִּכְדֵי אֲכִילַת פְּרָס, מְבָרֵךְ אַחֲרָיו שָׁלֹשׁ בְּרָכוֹת. וְדִין מְעֹרָבוֹת קָמַח מַחְשִׁין וְאֹרֶז שֶׁכְּתַבְתִּי לְעֵיל, נִרְאֶה לִי דְּהוּא הַדִּין מִינִים אֲחֵרִים עִם אֶחָד מֵחֲמִשָּׁה מִינִים דִּינָם שָׁוֶה לְכָל הַדְּרָכִים שֶׁכָּתַבְתִּי. וְיֵשׁ שֶׁאֵין נִרְאֶה כֵּן מִדְּבָרָיו וּלְפִי זֶה הָיָה הַרְבֵּה חִלּוּקֵי דִּינִים. וְיֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁגַּם שְׁעוֹרִים שָׁוֶה לְחִטִּים וְגַם לְעִנְיָן תַּעֲרוֹבוֹת שְׁאָר מִינִים הַבָּאִים מִשְּׁעוֹרִים וְכוּסְמִין שָׁוֶה לְשִׁבֹּלֶת שׁוּעָל וְכֵן נִרְאֶה לִי. וְעַיֵּן בְּבֵאוּר הַלָּכָה

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

בָּעֵינַן דַּוְקָא שֶׁיִּהְיֶה מִנְּכַר קְצָת טַעַם דָּגָן, דְּאִם הָיָה רַק מַשֶּׁהוּ בָּעֲלְמָא מְקֻמָּח דָּגָן וְלֹא מִנְּכַר טַעֲמוֹ כְּלָל, בְּטֵל לְגַבֵּי יֶתֶר הַמִּינִים וּמְבָרֵךְ שֶׁהַכֹּל: ו (נ) **מְעַיִן שָׁלֹשׁ.** נֻסַּח הַבְּרָכָה (נ) בָּרוּךְ אַתָּה ה׳ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם עַל הַמִּחְיָה וְעַל הַכַּלְכָּלָה וְעַל תְּנוּבַת הַשָּׂדֶה וְעַל אֶרֶץ חֶמְדָּה טוֹבָה וּרְחָבָה שֶׁרָצִיתָ וְהִנְחַלְתָּ לַאֲבוֹתֵינוּ לֶאֱכֹל מִפִּרְיָהּ וְלִשְׂבֹּעַ מִטּוּבָהּ, רַחֵם ה׳ אֱלֹהֵינוּ עַל יִשְׂרָאֵל עַמֶּךָ וְעַל יְרוּשָׁלַיִם עִירֶךָ וְעַל צִיּוֹן מִשְׁכַּן כְּבוֹדֶךָ וְעַל מִזְבְּחֶךָ וְעַל הֵיכָלֶךָ, וּבְנֵה יְרוּשָׁלַיִם עִיר הַקֹּדֶשׁ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ וְהַעֲלֵנוּ לְתוֹכָהּ וְשַׂמְּחֵנוּ בְּבִנְיָנָהּ וְנֹאכַל מִפִּרְיָהּ וְנִשְׂבַּע מִטּוּבָהּ [וְיֵשׁ (נא) שֶׁאֵין אוֹמְרִים וְנֹאכַל מִפִּרְיָהּ וְנִשְׂבַּע מִטּוּבָהּ] וּנְבָרֶכְךָ עָלֶיהָ בִּקְדֻשָּׁה וּבְטָהֳרָה, כִּי אַתָּה ה׳ טוֹב וּמֵטִיב לַכֹּל וְנוֹדֶה לְךָ עַל הָאָרֶץ וְעַל הַמִּחְיָה בָּרוּךְ אַתָּה ה׳ עַל הָאָרֶץ (נב) וְעַל הַמִּחְיָה. [וְנִקְרֵאת בְּרָכָה זוֹ מְעַיִן שָׁלֹשׁ לְפִי שֶׁיֵּשׁ בָּהּ מֵעַיִן שָׁלֹשׁ בְּרָכוֹת שֶׁבִּבְרָכַת הַמָּזוֹן. דְּהַיְנוּ נֶגֶד בִּרְכַּת הַזָּן אוֹמְרִים כָּאן עַל הַמִּחְיָה אוֹ עַל הַגֶּפֶן אוֹ עַל הָעֵץ, וְנֶגֶד בְּרָכָה שְׁנִיָּה שֶׁעַל הָאָרֶץ וְעַל הַמָּזוֹן אוֹמְרִים כָּאן וְעַל אֶרֶץ חֶמְדָּה טוֹבָה וְכוּ׳, וְנֶגֶד בְּרָכָה שְׁלִישִׁית שֶׁהִיא בּוֹנֵה יְרוּשָׁלַיִם אוֹמְרִים כָּאן וּבְנֵה יְרוּשָׁלַיִם, וְנֶגֶד הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב שֶׁהִיא בְּרָכָה רְבִיעִית בִּבְרָכַת הַמָּזוֹן אוֹמְרִים גַּם כֵּן כִּי אַתָּה ה׳ טוֹב וּמֵטִיב. וְאַף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ בִּבְרָכָה זוֹ מֵעַיִן אַרְבַּע בְּרָכוֹת נִקְרֵאת מֵעַיִן שָׁלֹשׁ, לְפִי שֶׁעִקַּר בִּרְכַּת הַמָּזוֹן מִן הַתּוֹרָה הֵם רַק שָׁלֹשׁ בְּרָכוֹת, וְהַשּׁוֹבֵר וְהַמֵּטִיב הוּא מִדְּרַבָּנָן]. וְעַל פֵּרוֹת אוֹמֵר עַל הָעֵץ וְעַל פְּרִי הָעֵץ וְעַל תְּנוּבַת הַשָּׂדֶה וְעַל אֶרֶץ וגו׳. וְעַל יַיִן אוֹמֵר עַל הַגֶּפֶן וְעַל פְּרִי הַגֶּפֶן וְעַל תְּנוּבַת הַשָּׂדֶה וְעַל אֶרֶץ וגו׳. וּלְעִנְיַן חֲתִימָה מְבֹאָר בְּסָעִיף הַסָּמוּךְ: (נא) **שֶׁל פֵּרוֹת דְּחוּץ לָאָרֶץ.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר פֵּרוֹתֶיהָ כֵּיוָן שֶׁאֵינָם מִפֵּרוֹת שֶׁל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְאֲפִלּוּ הוּבְאוּ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְאָכְלָן שָׁם כֵּיוָן שֶׁגָּדְלוּ בְּחוּץ לָאָרֶץ [עוֹלַת תָּמִיד (סק״ח) וְאֵלִיָּה רַבָּה (ס״ק יח)]: (נב) **וְעַל הַפֵּרוֹת.** שֶׁאֵין יָכוֹל לוֹמַר פֵּרוֹתֶיהָ כֵּיוָן שֶׁאֵינָם מִפֵּרוֹת שֶׁל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְאֲפִלּוּ הוּבְאוּ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וַאֲכָלָן שָׁם כֵּיוָן שֶׁגָּדְלוּ בְּחוּץ לָאָרֶץ [עוֹלַת תָּמִיד (סק״ח) וְאֵלִיָּה רַבָּה (ס״ק יח)]: (נג) **עַל הָאָרֶץ וְעַל פֵּרוֹתֶיהָ.** שֶׁמִּשֶּׁבַח לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ נִתְּנָתוֹ לָנוּ אֶת הָאָרֶץ שֶׁמּוֹצִיאָה אוֹתָן פֵּרוֹת: (נד) **אוֹכֵל מִפֵּרוֹת הָאָרֶץ.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר כְּשֶׁיּוֹדֵעַ שֶׁהֵם מִפֵּרוֹת הָאָרֶץ. אֲבָל בְּסָפֵק (נה) כְּגוֹן בְּחוּץ לָאָרֶץ הַסְּמוּכָה לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל יֹאמַר עַל הַפֵּרוֹת, (נה) וְהוּא הַדִּין כְּשֶׁאוֹכֵל בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ אִם הֵם מִפֵּרוֹת הָאָרֶץ אוֹ שֶׁהוּבְאוּ מִחוּץ לָאָרֶץ, יְבָרֵךְ גַּם כֵּן עַל הָאָרֶץ וְעַל הַפֵּרוֹת: יא (נה) **אֵינוֹ חוֹתֵם** וכו׳. דִּכְמוֹ בַּחֲמִשָּׁה מִינֵי דָּגָן אוֹמֵר בַּחֲתִימָתוֹ עַל הָאָרֶץ וְעַל הַמִּחְיָה וְכֵן בִּפְרִי הָעֵץ אוֹמֵר בַּחֲתִימָתוֹ עַל הָאָרֶץ וְעַל הַפֵּרוֹת, כֵּן בִּפְרִי הַגֶּפֶן צָרִיךְ גַּם כֵּן לְהַזְכִּיר אֶרֶץ בַּחֲתִימָה. וּמִכָּל מָקוֹם בְּדִיעֲבַד אִם לֹא הִזְכִּיר אֶרֶץ, כָּתַב הַמָּגֵן אַבְרָהָם (ס״ק יז) דְּיָצָא: (נו) **עַל הָאָרֶץ וְעַל פְּרִי הַגֶּפֶן** וכו׳. טַעַם הַמְחַבֵּר מִשּׁוּם דְּיֵשׁ דֵּעוֹת בֵּין הַפּוֹסְקִים. יֵשׁ מֵרִאשׁוֹנִים דִּסְבִירָא לְהוּ דִּכְמוֹ בִּפְתִיחַת הַבְּרָכָה מַתְחִילִין בְּיַיִן עַל הַגֶּפֶן וְעַל פְּרִי הַגֶּפֶן מִשּׁוּם שִׁבְחוֹ וְעִלּוּיוֹ, כֵּן צָרִיךְ

שַׁעַר הַצִּיּוּן

ו (נ) מָגֵן אַבְרָהָם (ס״ק טז), וְשִׁנִּיתִי קְצָת מִלְּשׁוֹנוֹ עַל פִּי הַכָּתוּב בְּסִדּוּרִים שֶׁלָּנוּ. וְעַיֵּן בְּפְרִי מְגַדִּים (א״א ס״ק טז) שֶׁכָּתַב גַּם כֵּן כִּדְבָרֵינוּ, וּכְכָמָה רִאשׁוֹנִים נִזְכָּר הַנֶּפֶשׁ כְּמוֹ בְּסִדּוּרִים שֶׁלָּנוּ: (נא) עַיֵּן בְּטוּר בְּשֻׁלְחָן עָרוּךְ סִימָן ג׳ וְכֵן הִלְבִּישׁ הַמָּגֵן אַבְרָהָם (שם) הִשְׁמִיטוּהוּ מִנֻּסַּח הַבְּרָכָה, וְכֵן כָּתַב גַּם כֵּן בְּמַעֲשֶׂה רַב בְּהַנְהָגוֹת הַגְּרִ״א (סי׳ עו), **וּמִכָּל מָקוֹם הִרְוֹצֶה לֶאֱמֹרוּ אֵין מוֹחִין בְּיָדוֹ.** שֶׁבְּכָמָּה רִאשׁוֹנִים אִיתָא נֻסַּח זֶה, וְעַיֵּן בְּאֵלִיָּה רַבָּה (ס״ק יח): (נב) **הַזָּן אַף שֶׁבְּמָגֵן אַבְרָהָם** (שם) **מְסַיֵּם בְּנֻסַּח הַבְּרָכָה בָּרוּךְ אַתָּה ה׳ עַל [הָאָרֶץ וְעַל] הַמִּחְיָה וְעַל הַכַּלְכָּלָה וּכְמוֹ שֶׁהוּבָא נֻסַּח זֶה בְּטוּר וְאָבוּדְרָהֶם** (הל׳ ברכת בורא מיני מזונות), **לֹא הִתְעַקְּשׁוּ** דִּכְבָר כָּתַב הַבַּיִת יוֹסֵף (ד״ה אמר ליה) עַל דִּבְרֵי הַטּוּר שֶׁמְּהַלְכוֹת גְּדוֹלוֹת (הלכות ברכות פ״ו) וְהָרַמְבַּ״ם (פ״ג הי״ג) וּסְמָ״ג (עשין כז) מוֹכִיחַ כְּהַדְיָא שֶׁלֹּא לְחַתֵּם רַק בְּעַל הַמִּחְיָה. וְכֵן הוּא גַּם כֵּן נֻסַּח הָרִי״ף (לב.) וְהָרֹא״שׁ (פ״ו סי׳ מב) וְכֵן נִמְצָא בְּשֵׁם רַבֵּנוּ חֲנַנְאֵל (מד.) הוֹבָא בְּשֻׁלְחָן עָרוּךְ (סי׳ קסא) וְאוֹר זָרוּעַ (ח״א סי׳ קפא) וְכֵן

(ס״ק טז): (נד) מָגֵן אַבְרָהָם (ס״ק יח):

Mishna Brura Memukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah